

12/5/2024

“Easy to do”

Pētījuma ziņojums. Latvija

Aivita Putniņa

UN LĪDZPĒTNIECES Laine Aleksandra Dovkante, Liene
Ratniece, Marta Kristiāna Kazule, Agija Lapiņa,
Mārīte Balgalve, Evita Ozolniece

Saturs

PROJEKTA MĒRĶIS.....	2
PĒTĪJUMA UZDEVUMI:	2
PĒTĪJUMĀ IZMANTOTĀS METODES	2
KĀPĒC JAUNIEŠIEM AR INVALIDITĀTI NAV DRAUGU? JAUNIEŠI UN ATTIECĪBAS AR VIENAUDŽIEM	3
KO JAUNIEŠI SAGAIDA NO “BADIJIEM”?	6
<i>1. PALĪDZĪBA VAI IEINTERESĒTĪBA</i>	<i>6</i>
<i>2. “BADIJS” KĀ VIENAUDZIS, NE ASISTENTS</i>	<i>6</i>
<i>3. “BADIJS” VAI DRAUGS?</i>	<i>6</i>
<i>4. KO GAIDĪT NO “BADIJA”? NODARBES UN VIDES PIEEJAMĪBA</i>	<i>7</i>
<i>5. LAIKA RESURSI UN PRIVĀTUMA NODROŠINĀŠANA</i>	<i>7</i>
IETEIKUMI APMĀCĪBU PROGRAMMAS UN PAKALPOJUMA VEIDOŠANAI	9

Projekta mērķis ir atbalstīt jauna pakalpojuma izveidi jauniešiem ar invaliditāti, izvērtējot projekta ieviešanas nosacījumus un iespējas Latvijā (Rīgā). Pakalpojums balstās gados jaunu brīvprātīgo apmācībā, kuri sniegtu atbalstu jauniešiem ar invaliditāti.

Pētījuma uzdevumi:

- sadarboties ar jaunatnes darbiniekiem un jauniešiem ar invaliditāti, lai veiktu līdzdalības pētījumu par jauniešu ar invaliditāti vajadzībām, ierobežojumiem un risinājumiem;
- pamatojoties uz pētījuma rezultātiem, izstrādāt rekomendācijas apmācību programmas izveidei jaunatnes darbiniekiem, lai tie kļūtu par atbalsta/uzticamības personām jauniešiem ar invaliditāti un iesaistītu viņus dažādās aktivitātēs ārpus mājām.

Pētījumu apstiprinājusī Latvijas Universitātes Humanitāro un sociālo zinātņu pētījumu ētikas komiteja 2024. gada 11. septembrī, atzinuma nr. 71-43/119.

Pētījumā izmantotās metodes

Pētījums izmanto līdzdalīgās pētniecības metodes. Pētījuma veikšanai pieteicās 6 līdzpētnieces, viena no tām no līdzdalības projektā atteicās, bet viena – pievienojās vēlāk. Viena no dalībniecēm piedalījās tikai interviju atšifrēšanā.

Līdzpētnieces piedalījās 6 semināra nodarbībās, kas attiecīgi veltītas: (1) ievadījumam projektā un plašākam projekta mērķim un kvalitatīvās pētniecības metodēm, (2) pētījuma metodoloģijas un interviju vadlīniju izstrādei, (3-4) interviju veikšanai ar jauniešiem ar invaliditāti un viņu vecākiem, (5-6) pētījuma rezultātu apkopošanai, rekomendāciju izstrādei. Pēdējā nodarbība veltīta pētījuma prezentācijai līdzpētnieku grupai Zviedrijā un rekomendāciju izstrādei.

Daļa datu ir iegūti līdzpētnieku semināros, to **dalībniecēm daloties ar pieredzi**. Šie semināri tiek ierakstīti un atšifrēti tālākai analīzei.

Līdzpētnieces veica **intervijas ar jauniešiem**, kuri varētu saņemt ieviešamo pakalpojumu, un viņu vecākiem. Kopumā veiktas 12 intervijas, 2 no tām dubultintervijas. Kopumā intervēti 3 jaunieši ar intelektuālās attīstības traucējumiem un 2 viņu vecāki un 6 jaunieši ar mobilitātes ierobežojumiem un 3 viņu vecāki. Visi pētījuma dati apstrādāti un kodēti, izmantojot kvalitatīvo datu apstrādes programmu Atlas.ti. Pētījuma rezultātu izklāstā visām intervētajām personām piešķirti pseidonīmi, saglabājot anonimitāti.

Kāpēc jauniešiem ar invaliditāti nav draugu? Jaunieši un attiecības ar vienaudžiem

Visi jaunieši ar kustību ierobežojumiem un viņu vecāki atzīmē, ka invaliditāte būtiski ietekmē jauniešu sociālos kontaktus. Nevienam no intervētajiem jauniešiem nebija izveidojušās ilgtermiņa attiecības ar skolasbiedriem, kuras varētu uzturēt vēlāk. Mācoties vispārējā izglītības sistēmā, daļa piedzīvojuši neitrālu attieksmi no skolasbiedriem, bet daļa atzīst, ka ir apsmieti vai ignorēti. Būtiska loma ir arī skolotājiem un videi skolā, iekļaujot jauniešus ārpusskolas pasākumos. Noturīgākas attiecības ar skolasbiedriem ir veidojušās tikai vienā gadījumā, kur tās veicinājusi un uzturējusi kādas klasesbiedrenes mamma.

Ne vienmēr noturīgu attiecību trūkumu rada neieinteresēta vienaudžu attieksme. Jauniešu komunikāciju ārpus mājas raksturo spontaneitāte un neatkarība, kas jauniešiem ar mobilitātes ierobežojumiem nav iespējama vides nepieejamības dēļ. Dažkārt vide formāli ir pieejama, taču jālūdz nolaist rampu vai veikt kādu citu darbību, lai tajā iekļūtu, vai arī vide pieejama daļēji, piemēram, pieejams tikai viens no stāviem vai nepieejamas tualetes telpas, kas ierobežo apmeklējumu laikā. No vienas puses, tas mazina patstāvības sajūtu, bet no otras – liek sevi izjust kā apgrūtinājumu citiem, kuriem vide nav šķērslis.

Jauniešiem ar invaliditāti nav kopīgu ārpusskolas nodarbību ar skolasbiedriem, kas veicinātu ilgtermiņa draudzību, jo brīvais laiks tiek veltīts individuālām vai specializētām nodarbībām. Attiecības visiem intervētajiem jauniešiem veidojas ap vecākiem un ģimeni:

- Un atļauj vecākam darīt savas lietas, kas viņam ir iepļānotas, nevis būt atkarīgam no vecākiem. Ļaut atpūsties vecākiem no mums un mums no vecākiem [pasmejas]. (..)

Nav viegli. Reizēm pat var arī sastrīdēties dēļ šitām lietām ar vecākiem.

-Un tāpēc man, pieņemsim, ja vecāki pa mājām, (..), tad es nekur nevaru... reāli atkarība no vecākiem, tādā ziņā, ka tev vajag vecāku [lai palīdzētu]. Ja tev būtu izpalīdzīgs, foršs, jauks labsirdīgs un tā tālāk parasts cilvēks, kurš reāli var tev palīdzēt pieņemsim tās pašas durvis atvērt vai kaut ko tādu, nu būtu daudz foršāk. (Laima un Mētra, jauniešes ar mobilitātes ierobežojumiem)

Jaunieši ar kustību traucējumiem nemitīgu vecāku klātbūtni uztvēra kā problēmu, kamēr vecāki par to intervijās runā retāk, biežāk savu klātbūtni pamatojot ar ieguldījumu jaunieša neatkarības veicināšanā. Jauniešu intervijās savukārt biežāk kā intervijās ar viņu vecākiem minēta vēlme pēc patstāvības un “badija” pakalpojums ar šo vēlmi labi saskan.

Kopumā noturīgas draudzības starp jauniešiem veidojas, ja tādas pastāv starp vecākiem un tiek veidota atbalstoša vide, kur jaunieši var uzturēt savstarpējas attiecības.

Invaliditāte būtiski ietekmē attiecību veidošanas prasmes, kuras apgūst bērna un pusaudžu vecumposmā, taču abi intervētie jaunieši ar augstskolas pieredzi min, ka šīs attiecības neveidojas arī jau pieaugušā vecumā, studējot augstskolā.

Nu, man ir tā, ka cilvēki ir riktīgi jāiepazīst, lai justos droši. Tas ir arī, piemēram, ja es jūtu to pašu attieksmi kā šobrīd, kas ir ļoti atvērta, tad ir daudz vieglāk, un arī tu jūti to patiesumu. Bet ja tu jūti to it kā foršo attieksmi, bet tu redzi sejā, ka tas ir uzspīlēts, tad nav viegli. Tad tu jūti, ka tas vienkārši būs sarunu līmenis un viss. Kad es gāju

augstskolā, tad kursā bija viena meitene, kurai es galīgi nepatiku, viņai pat bija riebīgi pēc sajūtām ar mani sarunāties. Es nezinu, kāpēc, bet nu, to es uzreiz varu saprast, ka nebūs. Arī pat mazas sarunas neizveidosies. Droši, jā, ar tādiem, kur tu jūti, ka tevi, pirmkārt, pieņem, atsaucās, ja tas ir pats sākums, kad tu kādu pasauc uz kādu jautājumu, un aiziet vairāk sarunas, pie tevis paliek. Tad tu jūti, ka veidojas draudzība. (Laila, jaunieta ar mobilitātes ierobežojumiem)

Izglītības vide jauniešiem ar dažādiem ierobežojumiem ir nepieejama gan infrastruktūras, gan attieksmes ziņā. Mācībspēki un personāls nav bijuši sagatavoti un nav spējuši sniegt pietiekamu atbalstu vai arī šis atbalsts ir ierobežojies ar mentora pakalpojumu, neietekmējot vides pieejamību un citas attiecības.

Taču būtiskas ir arī jau pieminētās attiecību veidošanas prasmes pašiem jauniešiem. Kā atzīmē līdzpētnieces:

Tur ir nepārliciecinātība par sevi. Ja no mazotnes skatās uz tevi šķībi, tad cilvēks ielien savā aliņā un grūti izveidot kontaktu.

Līdz ar to līdzvērtīgu attiecību veidošanai ir būtiska nozīme. Te gan jāpiebilst, ka paši jaunieši intervijās min dažādas gaidas no vienaudžiem. Divas jaunieta izskata, ka vienaudžu interese un vēlme palīdzēt ir pozitīvi vērtējama, bet citi to uztver sāpīgi kā norādi uz savu nepilnvērtību un nespēju pastāvīgi spriest un rīkoties. Līdzīga satura konfliktējoša domu apmaiņa izcēlās pirmajā līdzpētnieku sanāksmē, kur kāda potenciālā līdzpētniece uzskatīja, ka jauniešiem ar invaliditāti būtu pienākums vienaudžus “apmācīt” par savu invaliditāti, kamēr citi šādu pieeju uzskatīju par nepieklājīgu un pat aizvainojošu.

Atšķirīga pieredze ir jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem. Te invaliditātes radītie ierobežojumi var ietekmēt pašu spēju veidot kontaktu, attiecības un kopīgas nodarbes bez asistenta klātbūtnes.

Viņš nemāk izveidot kontaktu. Ja pie viņa atnāk un sāk ar viņu darboties, viņš labi līdzdarbojas. Bet tas nebūs tas gadījums, kur būs ilgstoša komunikācija. Viņš pieņems katru, kas pieņemošs, paspēlēsies un pavadīs ar viņu laiku kopā. (līdzpētniece)

Attiecības ietekmē arī draudzīgu attiecību noturēšana, jo draugi izaug no kopējām interesēm, bet jaunieši tās saglabā.

Jāpiebilst, ka attiecību vakuums var turpināties arī vēlākā dzīves posmā, nespējot iegūt darbu, kas būtu pielāgots funkcionālajiem ierobežojumiem pat gadījumā, ja izglītība iegūta. Galvenā socializēšanās vide jauniešiem ar invaliditāti ir speciālās nodarbības – sporta treniņi, koris, radošas nodarbības un dienas centri, taču tajā satiekas tikai jaunieši ar invaliditāti un viņu vecāki. Speciālajās skolās vecākiem ir līdzīgas intereses, kuras spēj apvienot arī bērnus, taču vienlaikus rada noslēgtu vidi. Patstāvīgi attiecības veidot traucē arī pieaugušā – asistenta vai vecāku – klātbūtne. Vecāki iegulda laiku un citus resursus bērnu patstāvības veidošanai, uzlabojot funkcionālās spējas, taču šis ieguldījums ietekmē jauniešu spējas veidot attiecības.

Jaunieši vēlas veidot jaunas attiecības ar vienaudžiem, taču vienlaikus intervijas rāda, ka viņu dienas kārtība ir visai piesātināta un dažkārt viņi jūtas izsmelti un noguruši. Vairākas

jaunietes norādīja, ka viņam pietrūkst laiks būt vienatnē un savā telpā, kur ritmu noteiktu viņas pašas, nevis asistents un ģimene. Patstāvības iegūšana ir saistīta gan ar savu draugu un sociālo kontaktu loku, gan spēju un iespēju būt vienam. Intervētie vecāki kopumā uztraucās par draugu un ar draugiem pavadītā laika trūkumu lielākā mērā kā paši jaunieši. Visi jaunieši lielāko dienas daļu un brīvo laiku pavada kopā ar ģimeni, “badija” pakalpojums ļautu veidot savu sociālo telpu un stiprināt patstāvību.

Visi jaunieši ar kustību ierobežojumiem veido saziņu ar draugiem sazvanā, nereti video formātā, vai sarakstē. Vienā gadījumā jaunietis nodarbojās ar videospēlēm. Vecāki šo komunikācijas veidu vērtēja zemāk kā tiešu komunikāciju un vēlējās, lai draugi jaunieti motivētu “veselīgām” nodarbēm svaigā gaisā un interešu kopšanai.

Ko jaunieši sagaida no “badijiem”?

1. *Palīdzība vai ieinteresētība*

Kā uzsvēra viena no intervētajām mātēm, “badijam” ir jābūt pašpietiekamai personībai, “lai [badijam] nav kauns kaut kur doties”. Kāda līdzpētniece “badiju” raksturoja “labu cilvēku, kas nav žēlsirdīgs, kam nav tas žēlums”. Vienlaikus tiek norādīts arī, ka “badija” funkcijas var prasīt arī zināmas fiziskas spējas un pacietību.

Gan līdzpētnieki, gan paši intervētie jaunieši norāda, ka tiek sagaidītas līdzvērtīgas attiecības un ieinteresētība otrā personā, nevis sevī vai labdarībā. Vienā no intervijām minēta “Easy to do” līdzīga iniciatīvu, kur brīvprātīgie jaunieši rīkojuši kopīgu nometni ar jauniešiem ar invaliditāti. Kā intervijā atzīst jaunietes māte Santa, meita pēc nometnes jutusies slikti, jo komunikācija saturējusi izteiktus “palīdzēšanas” un “žēlsirdības” elementu, kas labi justies lika pašiem brīvprātīgajiem, taču ne viņu mērķa grupai:

Vienīgais trūkums bija tas, ka viņi īsti, man liekas, viņi nebija gatavi (..) līdzvērtīgai komunikācijai. Viņi tiešām viņi uztvēra to kā (..) asistēšanu.. Nu tā kā, jā, viņi neaizdomājās, ka viņi varētu būt draugi. Kā līdzvērtīgi draugi. (..). Viņi bija ieinteresēti, un viņi bija pieteikušies tajā nometnē, un viņi bija gatavi nu tā kā sadarboties (..), bet viņi nebija. Sagatavoti jā, jo man [meita] ļoti cerēja, ka viņa iegūs draugus, bet tur šis moments izpalika. Jā, un to mēs sapratām tikai tad, kad tā nometne bija beigusies. (..) Jo tur vairāk tie jaunieši uztver, ka viņiem ir jāpalīdz. D8

Jaunieši savukārt no “badija” sagaida līdzīgas intereses un “izraušanos” no vecāku klātbūtnes.

2. *“Badijs” kā vienaudzis, ne asistents*

“Badiju” jaunieši skata kā atbalsta personu, kas ļautu piedzīvot zināmu brīvību, saņemot nepieciešamo atbalstu, taču nedublējot asistenta pakalpojumu un līdzsvarojot attiecības. Divas jaunietes labprāt tiktos ar “badiju” kopā, šādi izvairoties no pieaugušo klātbūtnes un ļaujoties brīvākai laika pavadīšanai

Vecāki vēlas, lai jaunieši vairāk laika pavadītu ārā un veselīgās nodarbēs, kamēr pašiem jauniešiem būtiskāka ir neatkarība un jaunais, negaidītais iespējas.

Līdzpētnieku sarunās te iezīmējas dilemma par robežas novilkšanu starp asistenta pienākumiem un tipiskām vienaudžu attiecībām un pieļaujamo atbalsta apjomu, lai šīs robežas nepārkāptu.

3. *“Badijs” vai draugs?*

Lielākā daļa intervēto, īpaši jaunieši atzīst “badiju” kā piemērotu apzīmējumu pakalpojumam. Citi ieteiktie apzīmējumi ir mentors, kaučs, kompanjons, uzticības persona. Latvijā šis ir jauns jēdziens, kas visās intervijās uztverts pozitīvi un ir īpaši gaidīts tieši vecāku vidū.

Intervētie jaunieši ar intelektuālās attīstības traucējumiem “badiju” uztver kā draugu vai rotaļu biedru. Taču te iezīmējas arī vairākas pretrunas. Ņemot vērā kopumā nelielo vai iztrūkstošo patstāvīgu sociālo kontaktu loku vienaudžu vidū, dažkārt uz “badiju” var likt

lielas cerības, kas savukārt piešķir “badijiem” personisku atbildību par iesākto attiecību turpināšanu.

Pakalpojums “badijiem” prasa laika resursu un zināmu privātuma robežu pārbīdi, par kuru līdzpētņiem bija bažas un tika identificēti vairāki riski:

- ⇒ “Badija” privātuma saglabāšana, veidojot attiecības un nospraužot robežas.
- ⇒ Bailes no vienpusējas pieķeršanās un ilgtermiņa atbildības.
- ⇒ “Mākslīga draudzības” attiecību veidošana, kuru var pārprast un uztvert kā patiesas draudzības attiecības.

Lai arī visi intervētie vecāki atbalsta “badija” pakalpojumu, intervijās jaušamas bažas par tā drošību un uzticamību. Lai arī pakalpojums vērsti uz jauniešiem, vecāki tajā jāiesaista gan kā eksperti par aprūpes vajadzībām, gan ieinteresētām personām, ar kurām veidojama sadarbība pakalpojuma sniegšanā.

4. Ko gaidīt no “badija”? Nodarbes un vides pieejamība

Jaunieši ar kustību ierobežojumiem intervijās biežāk runā par vietām, kurās ar ratiņkrēslu nav iespējams piekļūt. Ideāli pavadīts laiks ar “badiju” būtu tādu vietu apmeklējums, kur viss ir pieejams. Biežāk minētās vietas ir jūrmala, kafējnīcas, koncertu teātra apmeklējumi, ceļošana.

Priekšstati un gaidas no “badija” pakalpojuma aptver gan tiešo, gan pastarpināto saziņu:

- 1) Varētu komunicēt un izklaidēties: pastaigas, kafējnīcas;
- 2) Varētu sazināties telefoniski vai video/sarakstes čātā;
- 3) Saziņas kanāls nav tik svarīgs, cik kopējas intereses.

Papildus vides pieejamībai ierobežojumus rada jaunieša vajadzības un spējas – laiks, kuru var pavadīt ratiņkrēslā, palīg līdzekļa baterijas darbība, kā arī dažādi pastāvības aspekti - higiēnas vajadzības, spēja apģērbties, utt., kas dažādiem jauniešiem ir atšķirīgi. Līdz ar to nodarbēm ar “badiju” būtiski ņemt vērā:

- ⇒ Vietas pieejamību;
- ⇒ Iepriekš zināmu laika ietvaru.

Šie jautājumi ir atšķirīgi, intervētajiem runājot par jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem. Te ir svarīga droša vide, kur jaunieši varētu ar “badiju” komunicēt. Vecāki par drošu vidi uzskata vietas, piemēram, dienas centros, kur jaunieši apmeklē nodarbības un kuru laikā vecāki var “atslēgties” no asistenta pienākumu pildīšanas. Abi vecāki jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem norāda, ka komunikācija ar vienaudžiem ir svarīga, taču viņu jaunieši nespēj patstāvīgi spēlēties ar vienaudzi un tik un tā nepieciešama asistenta klātbūtne. Kā risinājums tika piedāvāts spēļu grupa, kur jaunieši ar vienaudžiem tikos grupā, piemēram, attiecīgi četri un četri, kas ļautu uzturēt sadarbošanos patstāvīgi.

5. Laika resursi un privātuma nodrošināšana

Laika atrašanu brīvprātīgajam darbam kā problēmu min paši brīvprātīgie. Lai arī šāda pieredze tiek uzskatīta par vērtīgu, bažas rada laika veltīšana ilgtermiņā un saistībā ar

atbildību, kuru uzliek “badija” pakalpojuma nodrošināšana. Līdzpētņieki uzskata, ka “badija” pakalpojums atšķiras no asistenta vai mentora pakalpojuma, jo tam ir arī emocionāla komponente. Līdzpētņiekiem bija svarīga sava laika kontrole un iespēja pašiem noteikt laika ietvaru, kurā pildīt “ badija” pienākumus.

Jāņem vērā, ka daļa no jauniešiem, kuri gribētu saņemt šo pakalpojumu, vienlaikus norāda arī uz jau pastāvošu laika trūkumu un nespēju tik gala ar jau ieplānotajām aktivitātēm. Arī viņi izjūt vajadzību saglabāt kontroli pār savu laiku un atšķirībā no vecākiem, kuri vēlas “ badija” pakalpojumu, lai jaunieši “ nodarbinātu”, laiku pašam ar sevi uzskata par vērtīgu.

Ieteikumi apmācību programmas un pakalpojuma veidošanai

- ⇒ Pakalpojumu sākt ar iepazīšanās pasākumu. Līdzpētnieku diskusijā tika izteikta ideja par “Tinderi”, taču grupa vienojās, ka šāds pasākums, lai saskaņotu intereses, veidojams klātienē.
- ⇒ Apmācībās jāiesaista paši jaunieši ar invaliditāti, kas paši pastāstīs par savu ikdienas dzīvi. Svarīgi, ka jaunieši paši aktīvi veido pakalpojuma saturu.
- ⇒ Skaidra robežas novilkšana starp asistentu un “badiju”, lai attiecības ar “badiju” nepārvērstos par aprūpi (laika ierobežojumi, vienošanās par nodarbi un vietu). Fokuss liekams uz saliedēšanās pasākumu, pirmā reizi tiekoties kopā ar ģimeni un vērojot, šādi apgūstot aprūpes prasmes un vajadzības nākamām patstāvīgām nodarbēm. Šāda sākotnēja tikšanās ļautu vienoties ar vecākiem un pašiem jauniešiem par sadarbības ietvaru.
- ⇒ Jāpievērš uzmanība jauniešu runas traucējumiem, ja tādi ir. Līdzpētnieki norāda, ka sākotnēja komunikācija ļauj pielāgoties un iedziļināties runas manierē.
- ⇒ “Badiju” atbildība ilgtermiņā un robežu nospraūšana attiecībām. “Badija” kā draudzīgas kontaktpersonas/ pakalpojuma sniedzēja un emocionālu draudzīgu nošķiršana. Ir skaidri noteikumi (par komunikācijas biežumu un pieejamības laiku), kā iziet no šīm attiecībām un ļauj risināt potenciālu atbildību konfliktu. Draudzība ir personisku attiecību veidošana, kas notiek ārpus šī pakalpojuma.
- ⇒ “Badijiem” jānodrošina supervīzijas un, iespējams, arī konsultatīvais atbalsts.
- ⇒ Tā kā jaunieši sagaida jaunas, līdz šim nebijušas aktivitātes ar “badiju”, var būt nepieciešams idejas salāgot ar vides pieejamību un sezonalitāti, iespējams, nepieciešami piemēri vietām un nodarbēm, kas pieejamas jauniešiem ar kustību ierobežojumiem (saraksts ar pieejamām vietām: kino, teātri, kafejnīca). Arī paši jaunieši jāiesaista nodarbju izvēlē.
- ⇒ Apmācībai jāaptver zināšanas par komunikācijas veidošanu. Kā rāda intervijas, daļa jauniešu paši atzīst, ka tiem ir vājas komunikācijas prasmes ar vienaudžiem un viņi jūtīgi uztver kādas kļūdas komunikācijā. Attiecībā uz saziņu ar jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem, jābūt pamata zināšanām par spējām katrā attīstības līmenī un to ietekmi uz komunikāciju.
- ⇒ Aprūpes pamatu apgūšana: higiēnas pamati, iekļūšana transportā, pārvietošanās. Uz šīs vispārējās informācijas pamata varēs veidot sapratni par sava jaunieša vajadzībām.
- ⇒ Komunikācijas prasmes ar vecākiem, kā izveidot labu saziņu, radot drošību un kādā mērā uz laiku aizstāt asistenta pienākumus.
- ⇒ “Badija” nosaukums bija pieņemams jauniešiem, taču ne vecākiem. Labākais apzīmējums pakalpojumam, kuru atbalstīja līdzpētnieces, ir “līdzgaitnieks”, jo šis termins nerada asociācijas ar jau pastāvošiem mentora un asistenta pakalpojumiem, ka arī apzīmē neitrālu emocionālo piesaisti.